

بررسی تطبیقی شخصیت‌ها و قهرمان‌های شاهنامه و تعزیه با رویکردی به ادبیات نمایشی

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۳/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۴/۲۶

کد مقاله: ۲۸۸۴۵

مهدی امیری^۱، علی عسگر علیزاده مقدم^۲

چکیده

قهرمان با تمام پیچیدگی‌ها و کنش‌هایی که در مجموع فضای نمایشی که از جنبه دیداری و غیر دیداری را به وجود می‌آورد، بخصوص در دو سنت مذهبی (تعزیه) و ملی (شاهنامه) کمتر مورد توجه پژوهشگران واقع شده است. گاهی پدیدآورندگان آثار، شخصیت اصلی را در سایه قرار داده و به کنش‌های دیگر قهرمانان فرعی می‌پردازند. این پژوهش سعی دارد تا ضمن پردازش به "مفهوم جهان حماسی و جهان تراژیک" دو سنت مذهبی و ملی و به‌ویژه قهرمان به‌عنوان رکن اصلی پدیدآورنده و جلورنده به‌تمامی وجوه شکل‌گیری با تکیه بر مفاهیمی که ساختار قهرمان را شکل می‌دهند گامی هرچند اندک در تثویزه کردن این بنیان‌های نمایشی بردارد. این پژوهش می‌کوشد تا با تکیه بر مفهوم «جهان حماسی» و «جهان تراژیک»، فرایند گذر از ادبیات حماسی (شاهنامه) به ادبیات تراژیک (شبیبه‌نامه) را بررسی کرده. در همین راستا به چیستی و چرایی «قهرمان» به‌عنوان عنصر پیش برنده و شکل‌دهنده این دو گونه پرداخته خواهد شد و بارزترین مصداق «قهرمان» در این دو گونه، رستم (در ادبیات حماسی شاهنامه) و امام حسین ع (در متن شبیه‌نامه‌های تعزیه) مورد مقایسه قرار خواهند گرفت.

واژگان کلیدی: شاهنامه، شبیه‌خوانی، جهان حماسی، جهان تراژیک، ادبیات نمایشی

۱- مربی، عضو هیات علمی دانشگاه ملی زابل (کارشناسی ارشد کردانی تئاتر - mehdiamiri82@gmail.com)

۲- استادیار، عضو هیات علمی دانشگاه ملی زابل (دکتری پژوهش هنر)